Clara Schumanns systrar på Musikaliska

Fyra av de fem tonsättarna. Fr.v. Catharina Backman, Madeleine Jonsson Gille, Alexandra Nilsson och Ylva Fred.

Den 21 september gav Stockholms Blåsarsymfoniker under sin chefdirigent, Cathrine Winnes, en konsert med anledning av att det i år är 200 år sedan Robert Schumanns hustru Clara föddes. Det gjorde man genom att uruppföra ett stycke musik, som inte bara hade en tonsättare utan hela fem.

Clara Schumann var i första hand en av sin tids främsta pianister men också tonsättare, och hon skapade flera intressanta verk i sin ungdom, det mest berömda hennes pianokonsert färdigställd när hon bara var 16 år. Hennes självförtroende som tonsättare var ändå inte stort och i en dagboksanteckning skrev hon: ”Jag trodde en gång att jag besatt en kreativ talang, men jag har gett upp den tanken: en kvinna borde inte komponera – det har aldrig funnits någon som kunnat det. Skulle jag vara den enda?”

Clara Schumann hade fel…

Denna fråga hade man använt som rubrik på konserten. Nu vet vi ju att Clara Schumann hade fel: kvinnor har i alla tider skrivit musik, men oftast har de inte blivit tagna på allvar och därför förblivit okända med vissa undantag som Hildegard av Bingen (1098–1179) och Barbara Strozzi (1619–77).

Idag väljer allt fler kvinnor tonsättaryrket. I Sverige har de flera nätverk: KVAST, Kvinnlig Anhopning av Svenska Tonsättare, är förmodligen den mest kända. Konstmusiksystrar

Fortsätter på nästa sida ↓

Cathrine Winnes repeterar det nya verket med Stockholms Blåsarsymfoniker.

är ett annat, och det vänder sig främst till yngre kvinnor utan att konkurrera med KVAST. Man beskriver sig själv som ”en trygg miljö, där våra medlemmar förutsättningslöst kan mötas…” Man menar också, att man som kvinna eller transperson kan känna sig unik inom konstmusiken, och just den känslan delar man i så fall med Clara Schumann.

Fyra konstmusiksystrar + en

Fyra medlemmar i Konstmusiksystrar fick uppdraget att skriva ett hyllningsverk till Clara Schumann: Ylva Fred, Madeleine Jonsson Gille, Kajsa Magnarsson och Alexandra Nilsson. Man ville också ha med en mer erfaren person, och valet föll då på Catharina Backman.

Idén med att låta fem tonsättare samarbeta var att därigenom bryta med föreställningen om det ensamma geniet. Verket skulle vara en ”kommentar” till Clara Schumanns pianokonsert. För att inte bli osams, gick de fem från början in för att ha en mycket öppen kommunikation, och tonsättarna la upp sina idéer på internet för att visa varandra hur de tänkt. Sedan använde de idéer de lånat från Clara Schumanns pianokonsert, men lånade också av varandra. Lånen från Clara Schumann har skett på lite olika sätt. Någon har inspirerats av rörelser, någon av tonarten, någon har rakt av har ”snott” ett par takter. Var och en arbetade sedan med ”sin” del av verket och diskuterade hur de olika delarna skulle placeras in i helheten. Övergångarna mellan delarna kom sedan till i nära samarbete. Som Madeleine Jonsson Gille säger:

– Man kan höra olika röster i verket, även om det finns en röd tråd rakt igenom. Men om man förväntat sig musik för piano, blir man besviken.

Musikaliska med reklam för Clara Schumann-konserten.

– Nej, det var inte uppdraget, säger Catharina Backman.

På sätt och vis finns det ändå lite piano med i en övergång, som Ylva Fred skrivit för vibrafon, och som alltså ska påminna om piano.

Mersmak

På frågan om de fem tonsättarna skulle kunna tänka sig att göra om det här och skriva mer musik tillsammans med andra blir svaret ett tydligt: ”Absolut!”, och det bästa med det har då varit, att man fått dela på ansvaret för verket.

– För mig har det funnits väldigt lite ångest i det här projektet, just därför att man inte har varit ensam. Man har bara velat att det ska bli bra, säger Ylva Fred.

De fem tonsättarna har alltså uppskattat att slippa sitta ensamma på sitt rum hela tiden och i stället ha mycket kontakt med de andra tonsättarna. Det har också inneburit att den egna prestigen kunnat lämnas åt sidan och att all uppmärksamhet har, som sagt, varit att det skulle bli ett bra resultat.

Samarbetet hade också kunnat se annorlunda ut: här har alltså var och en skrivit sin del av verket, men, som Ylva Fred säger:

– Man kan också tänka sig att jag skriver för några särskilda instrument, och någon annan harmoniserar det. Man kan också jobba med lager på varandra, och det vore jättehäftigt att se, hur det skulle fungera.

Det här projektet har alltså väckt tankar om hur man kan arbeta, och det är kanske den största behållningen av det för tonsättarna.

CALLE FRIEDNER
TEXT OCH FOTO